

KONSERWACJA DOKUMENTÓW SS-HYGIENE INSTITUT

THE CONSERVATION OF THE SS-HYGIENE INSTITUT DOCUMENTS

Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu
The Auschwitz-Birkenau State Museum in Oświęcim

Oświęcim, 2011

KONSERWACJA DOKUMENTÓW SS-HYGIENE INSTITUT

THE CONSERVATION OF THE SS-HYGIENE INSTITUT DOCUMENTS

WYDAWCA
PUBLISHER

© Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu, 2011

ul. Więźniów Oświęcimia 20
32-603 Oświęcim, Polska
tel./phone: +48 33 844 8003, fax: +48 33 843 1862
e-mail: muzeum@auschwitz.org.pl
www.auschwitz.org.pl

ISBN 978-83-7704-026-3

TŁUMACZENIE
TRANSLATION

William Brand

ZDJĘCIA
PHOTOS

Dział Konserwacji Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau
Conservation Department of the Auschwitz-Birkenau State Museum

OKŁADKA I PROJEKT GRAFICZNY
COVER DESIGN AND LAYOUT

Agnieszka Matuła, Grafikon

DRUK
PRINTED BY

Drukarnia i Wydawnictwo **Grafikon**[®]
Jaroszwice 324, 34-100 Wadowice
tel./phone: +48 33 873 46 20, fax +48 33 873 46 22
e-mail: biuro@grafikon.com.pl, www.grafikon.com.pl

1	WSTĘP	
	INTRODUCTION.....	5
2	PROJEKT KONSERWACJI DOKUMENTÓW SS-HYGIENE INSTITUT THE PROJECT FOR CONSERVING THE SS-HYGIENE INSTITUT DOCUMENTS	7
3	HISTORIA SS-HYGIENE INSTITUT THE HISTORY OF THE SS-HYGIENE INSTITUTE...	9
	3.1. GENEZA INSTYTUTU	
	3.1. THE ORIGINS OF THE INSTITUTE.....	9
	3.2. CHARAKTERYSTYKA DOKUMENTÓW	
	3.2. THE NATURE OF THE DOCUMENTS	13
4	CHARAKTERYSTYKA KONSERWATORSKA DOKUMENTÓW SS-HYGIENE INSTITUT THE SS-HYGIENE INSTITUT DOCUMENTS IN CONSERVATION TERMS	16
	4.1. RODZAJE PAPIERU	
	4.1. VARIETIES OF PAPER.....	16
	4.2. MEDIA PISARSKIE	
	4.2. WRITING MEDIA	28
5	PRZEBIEG PRAC KONSERWATORSKICH PERFORMING THE CONSERVATION.....	37
6	PODSUMOWANIE SUMMARY.....	49
7	MEDIA PISARSKIE I SPOSOBY ICH ZABEZPIECZANIA WRITING MEDIA AND METHODS FOR PROTECTING THEM.....	52

Zespół SS-Hygiene Institut to zbiór dokumentacji z badań laboratoryjnych przeprowadzonych w Instytucie Higieny Waffen SS w KL Auschwitz. Jest to niezwykle cenny zbiór archiwaliów ze względu na zawarte w nim informacje o profilu działalności Instytutu, jego kadrze naukowej i wykonywanych badaniach. Ale to również konkretny ślad losów osób wymienionych w tej dokumentacji z imienia i nazwiska. Czasem jedyny ślad, jaki po nich pozostał. To tysiące kartek, druków formularzy, czasem niewielkich skrawków papieru, na których zapisano czyjeś nazwisko.

Konserwacja tych dokumentów to dla nas nie tylko szereg drobiazgowo opracowanych i fachowo przeprowadzonych procesów dających gwarancję jak najlepszego zabezpieczenia zbioru, ale przede wszystkim – walka o zachowanie tych śladów ludzkich losów najdłużej jak to tylko możliwe.

Prace konserwatorskie nad dokumentami zespołu SS-Hygiene Institut przeprowadzone w latach 2008-2010 były największym projektem poświęconym konserwacji papieru zrealizowanym dotychczas przez specjalistów Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu. Przedsięwzięcie zostało zainicjowane oraz w całości sfinansowane przez Kraj Związkowy Nadrenia-Północna Westfalia. W ramach współpracy

The SS-Hygiene Institut fond is a collection of records of laboratory tests carried out at the Waffen SS Hygiene Institute in Auschwitz Concentration Camp. It is an exceptionally valuable collection of archival documents in view of the information it contains on the profile of the Institute, its scientific staff, and the research they carried out. Yet it is also a tangible vestige of the fates of the persons mentioned in the records by name. In some cases, it is the only remaining mark of their existence. It consists of thousands of sheets of paper, printed forms, and, at times, small scraps of paper with someone's name written on them.

The conservation of these documents was not only a series of meticulously planned and expertly performed procedures to guarantee the optimal safe-keeping of the collection. Above all, it was a struggle to preserve these traces of human fates for as long as possible.

The conservation work on the SS-Hygiene Institut document fond from 2008 to 2010 was the largest project dedicated to the preservation of paper ever carried out by the specialists at the Auschwitz-Birkenau State Museum in Oświęcim. The undertaking was initiated and financed in its entirety by the Federal State (*Land*) of North Rhine-Westphalia.

w projekcie wzięli również udział konserwatorzy niemieccy.

Konieczność przeprowadzenia konserwacji tego właśnie zbioru dokumentów podyktowana została przede wszystkim złą kondycją papieru i zaawansowaną degradacją wynikającą z silnego zakwaszenia. Postępowanie konserwatorskie opracowane na podstawie szczegółowych badań stanu zachowania archiwaliów zostało przygotowane w całości przez konserwatorów Muzeum. Ze względu na ogromną liczbę dokumentów (ponad 35 tysięcy) początkowo rozważano możliwość zastosowania masowych metod konserwacji obiektów papierowych, które z powodzeniem stosowane są w wielu archiwach w Polsce i na świecie. Szybko jednak okazało się, że – ze względu na różnorodność dokumentów i znajdujące się na nich media pisarskie – metody te nie mogły zostać zastosowane. Każdy z dokumentów był drobiazgowo analizowany i dla każdego opracowywano najwłaściwsze postępowanie konserwatorskie. Takie właśnie indywidualne traktowanie każdego obiektu pozwoliło na bardzo dokładne rozpoznanie zbioru oraz zdobycie zupełnie nowych informacji o samych dokumentach, ich powstawaniu oraz historii. Różnorodność archiwaliów pod względem formy, rodzajów papieru i mediów pisarskich, którymi wykonana została niezliczona ilość dopisków, pieczętek, podpisów czy nadruków, była ogromnym wyzwaniem konserwatorskim, ale stała się także bodźcem do zebrania i usystematyzowania informacji na temat całego zbioru.

*Jolanta Banaś-Maciaszczyk
Kierownik Działu Konserwacji
Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu*

German conservators also took part in the cooperative project.

The necessity of conserving this particular document fond was dictated above all by the poor condition of the paper and the advanced deterioration resulting from excessive acidity. The entire conservation procedure was worked out by Museum conservators on the basis of detailed examinations of the condition of the items. In view of the enormous number of documents (over 35,000), consideration was initially given to the use of mass methods for the conservation of paper objects, which had already been applied successfully at many archives in Poland and around the world. However, it quickly became apparent that, in view of the diverse nature of the documents and the writing media used on them, such methods could not be applied. Each of the documents underwent detailed analysis, and the most appropriate conservation procedure was identified in each case. It was this individual treatment of each item that made possible a meticulous examination of the collection and yielded new information about the documents themselves, their origins, and their histories. The diversity of the items in terms of form, type of paper, and the media used to make countless notations, stamps, signatures, and overprints on them was a vast conservation challenge, but it also created the motivation to collect information on the whole of the collection and put it in systematic form.

*Jolanta Banaś-Maciaszczyk
Head of the Conservation Department
Auschwitz-Birkenau State Museum in Oświęcim*